

دستورالعمل پذیرش انبار و صدور، معامله و تسویه گواهی سپرده کالایی

مصوب ۹۴/۵/۳ و اصلاحی ۹۵/۳/۴

بخش اول: مقدمه

در راستای فراهم سازی زیرساخت مربوط به معامله اوراق گواهی سپرده کالایی در بازار سرمایه و همچنین امکان تامین مالی از طریق توثیق گواهی سپرده کالایی، این دستورالعمل در اجرای بند اول یکصد و ششمین صورتجلسه شورای عالی بورس و اوراق بهادار مورخ ۹۳/۰۳/۱۲ و بمنظور فراهم کردن مقدمات اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی و بند ج ماده ۹۹ قانون برنامه ۵ ساله پنجم توسعه، در ۶۱ ماده و ۱۱ تبصره در تاریخ ۹۴/۰۳/۰۵ به تصویب هیات مدیره سازمان رسید و در تاریخ ۹۵/۰۳/۰۴ اصلاح شد.

بخش دوم: تعاریف

ماده ۱: کلیه اصطلاحات و واژه‌هایی که در قانون بازار اوراق بهادار، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوطه به کار رفته‌اند، به همان معانی در این دستورالعمل نیز کاربرد دارند مگر اینکه در این دستورالعمل تعریف یا معنی دیگری به آنها اختصاص داده شده باشد. تعریف سایر اصطلاحات و واژه‌ها در این دستورالعمل به شرح زیر می‌باشد:

۱. انبار: مکان فیزیکی حفاظت شده با محدوده معینی است که به منظور دریافت و نگهداری کالای سپرده‌گذاران اختصاص داده شده و بر اساس ضوابط و الزامات این دستورالعمل توسط بورس به عنوان انبار تحت نظارت، پذیرفته شده است.

۲. انباردار: شخص حقیقی یا حقوقی طرف قرارداد است که به تشخیص بورس مطابق این دستورالعمل صلاحیت لازم را داشته و نگهداری کالاهای سپرده شده به انبار و انجام سایر وظایف تعیین شده در این دستورالعمل برای انباردار را بر عهده دارد.

۳. بورس: یکی از بورس‌های کالایی تحت نظارت سازمان که گواهی سپرده کالایی در آن مورد معامله قرار می‌گیرد.

۴. تاریخ انقضای اعتبار گواهی سپرده کالایی: تاریخی است که شرکت سپرده‌گذاری مرکزی با توجه به تاریخ انقضای کالا بر اساس اعلام انباردار در زمان صدور هر گواهی سپرده کالایی در آن درج می‌نماید.

۵. تاریخ انقضای کالا: تاریخی است که انباردار با توجه به کیفیت کالا و با رعایت استانداردهای ابلاغی بورس در زمان صدور هر قبض انبار در آن درج می‌نماید.

۶. تحویل: تحویل کالا به صورت فیزیکی از انبار به دارنده گواهی سپرده کالایی می‌باشد.

۷. توثیق: اعمال محدودیت در مورد گواهی سپرده کالایی وثیقه‌گذار در پایگاه داده‌ها به نفع وثیقه‌گیر، مطابق شرایط این دستورالعمل است.

۸. سامانه: سیستم رایانه‌ای است که عملیات ثبت اطلاعات کالا و صدور و معامله گواهی سپرده کالایی از طریق آن صورت می‌گیرد.

۹. سپرده‌گذار: شخصی است که اقدام به سپردن کالا به انبار می‌نماید.

۱۰. شرکت سپرده‌گذاری مرکزی: منظور شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه می‌باشد.

۱۱. قبض انبار: سندی است که در قبال سپردن کالا به انبار توسط انباردار با شرایط مندرج در این دستورالعمل صادر می‌گردد.

۱۲. گواهی پذیرش: سندی است که بورس پس از احراز شرایط انبار و صلاحیت انباردار صادر نموده و به موجب آن انباردار می‌تواند قبض انبار کالاهای سپرده شده در انبار را مطابق این دستورالعمل صادر نماید.

۱۳. گواهی سپرده کالایی: ورقه بهاداری است که به موجب این دستورالعمل صادر می‌شود و مؤید مالکیت دارنده آن بر مقدار معینی کالای سپرده شده در انبار است و پشتوانه آن قبض انباری است که توسط انباردار صادر می‌شود.

۱۴. وثیقه‌گذار: مالک گواهی سپرده کالایی که گواهی مزبور را به نفع وثیقه‌گیر توثیق می‌نماید.

۱۵. وثیقه‌گیر: شخصی است که وثیقه به نفع او انجام می‌پذیرد.

بخش سوم: پذیرش و نظارت بر فعالیت انبار و انباردار

فصل اول: صدور گواهی پذیرش

ماده ۲: صدور گواهی پذیرش انبار منوط به ارایه مدارک و اطلاعات زیر است:

الف) تقاضانامه صدور گواهی پذیرش انبار مطابق فرمت بورس با ذکر ظرفیت ریالی مورد تقاضا

ب) اطلاعات انبار از قبیل نام، مشخصات و ظرفیت مطابق فرمت بورس.

ج) مدارک مالکیت یا اجاره انبار.

د) بیمه نامه معتبری که جهت پوشش کامل خسارات احتمالی به انبار و کالاهای موجود در آن، حداقل در سقف ظرفیت ریالی مورد تقاضا باشد.

ه) اطلاعات در خصوص شرایط فنی انبار، مطابق با ضوابط فنی و استانداردهای انبارهای مورد پذیرش بورس که بازرسی‌های مورد نیاز در این خصوص توسط بورس و یا شرکت بازرسی مورد تایید بورس، صورت می‌پذیرد.

و) مشخصات کامل هویتی انباردار شامل:

و-۱) در مورد اشخاص حقیقی: نام و نام خانوادگی، شماره شناسنامه، کد ملی، آدرس محل سکونت و تصویر مدارک شناسایی

و-۲) در مورد اشخاص حقوقی: نام، کد اقتصادی، شناسه ملی، اساسنامه، آگهی تاسیس و آخرین تغییرات آن بر اساس روزنامه رسمی و مشخصات کامل هویتی مدیران طبق بند (و-۱)

ز) اطلاعات لازم در خصوص توانایی فنی مطابق ضوابط بورس

ح) اطلاعات تضامینی که انباردار می‌تواند برای پوشش جبران خسارت‌های احتمالی که طبق عرف، قوانین و این دستورالعمل به عهده وی است ارائه دهد و همچنین اطلاعات مربوط به توانایی مالی انباردار بر اساس ضوابط شرکت سپرده گذاری مرکزی.

ماده ۳: بورس موظف است ظرف مدت حداکثر ۱۵ روز از دریافت تقاضانامه صدور گواهی پذیرش، نتیجه بررسی‌های خود را مبنی بر پذیرش یا عدم پذیرش به انباردار متقاضی اعلام نماید. در صورت عدم پذیرش، دلایل آن باید به متقاضی اعلام گردد و در صورت پذیرش، موضوع باید توسط بورس طی موافقت اولیه که در آن شرایط پذیرش قید می‌گردد، به متقاضی اعلام شود. صدور گواهی پذیرش پس از احراز شرایط مندرج در موافقت اولیه و ارایه اطلاعات و مدارک مثبت در این زمینه، ظرف حداکثر بیست روز توسط بورس صورت خواهد گرفت. موافقت اولیه برای صدور گواهی پذیرش منوط به احراز شرایط زیر است:

- ۱- اطلاعات و مدارک طبق ماده ۲ این دستورالعمل به طور کامل ارائه شده باشد.
- ۲- انبار شرایط و توانایی فنی را به تشخیص بورس مطابق ضوابطی که تعیین نموده است داشته باشد.
- ۳- به تشخیص بورس، بیمه نامه معرفی شده از طرف متقاضی معتبر بوده و برای پوشش خسارات احتمالی که طبق عرف، قوانین و این دستورالعمل جبران آن‌ها به عهده انبار دار است، کفایت کند.
- ۴- تضامین معرفی شده و توانایی مالی انباردار بر اساس ضوابطی که شرکت سپرده‌گذاری تدوین نموده است به تشخیص آن شرکت کافی باشد.
- ۵- کارمزد پذیرش طبق مقررات مربوطه توسط انباردار پرداخت شده باشد.

تبصره ۱: گواهی پذیرش برای مدت یکسال صادر می‌شود و تمدید آن منوط به ارایه تقاضای تمدید توسط انباردار و پرداخت کارمزد تمدید گواهی پذیرش طبق مقررات مربوط حداقل یک ماه قبل از اتمام اعتبار گواهی پذیرش و تداوم شرایط مندرج در این ماده به تشخیص بورس می‌باشد.

تبصره ۲: انبار گواهی سپرده کالاهای گرانبها باید خزانه یکی از بانک‌های دارای مجوز از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و یا مکان مورد تأیید بورس باشد. [۱]

ماده ۴: در صورت عدم تمایل انباردار به تمدید گواهی پذیرش، وی باید حداقل یک ماه پیش از اتمام مدت گواهی پذیرش خود، جهت تعیین تکلیف کالاهای موجود در انبار، موضوع را به بورس اطلاع رسانی نماید، تا مطابق تبصره ۱ ماده ۱۴ این دستورالعمل اقدام شود.

فصل دوم: نظارت بر فعالیت انبار

ماده ۵: انباردار موظف است شرایط اعلامی توسط بورس یا شرکت‌های بازرسی مورد تایید بورس را برای بازرسی کامل انبار در هر زمان فراهم آورد.

ماده ۶: در صورت مشاهده مغایرت شرایط انبار با ضوابط فنی و استانداردهای انبارهای مورد پذیرش، بورس موضوع را کتباً و با ذکر ایرادات و تعیین مهلت لازم جهت رفع ایرادات به انباردار اطلاع می‌دهد.

ماده ۷: در صورت عدم رفع ایراد ظرف مهلت مقرر توسط انباردار، بورس بر اساس مواد ۱۳ و ۱۴ این دستورالعمل اقدام می‌نماید.

فصل سوم: ظرفیت پذیرش کالا توسط انبار

ماده ۸: انباردار نباید نسبت به پذیرش کالا بیش از ظرفیت مقداری و ریالی مورد تایید بورس، اقدام کند در غیر این صورت برای کالاهای سپرده شده بیش از ظرفیت یاد شده گواهی سپرده کالایی صادر نخواهد شد و جبران هر گونه خسارت وارده به سپرده گذار بر عهده انباردار خواهد بود.

تبصره: هرگونه تغییر در ظرفیت مجاز دریافت کالا توسط انبار، با درخواست انباردار و پس از ارایه مستندات کافی مبنی بر تطبیق شرایط موضوع بندهای ۲ تا ۵ ماده ۳ با شرایط جدید، به بورس و شرکت سپرده‌گذاری حسب مورد و تایید بورس امکان پذیر است.

فصل چهارم: تعهدات انباردار

ماده ۹: انباردار موظف است در هر یک از موارد زیر، مراتب را در اسرع وقت به بورس اطلاع دهد:

۱ - ورشکستگی انباردار،

۲- هر نوع وضعیت یا اقدامی که موجب توقف یا اخلال عمده در سپردن کالا در انبار یا خروج کالا از انبار می‌شود از جمله ممنوعیت فعالیت انبار یا انباردار، توقیف اشخاص و اموال مرتبط با فعالیت انبارداری و پلمپ انبار و معابر مرتبط با انبار توسط مقامات ذیربط،

۳- هرگونه تغییر در اطلاعات ارائه شده در هنگام پذیرش، موضوع ماده ۲ این دستورالعمل،

۴- هرگونه تغییر شرایط انبار نسبت به شرایطی که بورس برای انبار به انباردار اعلام نموده است.

۵- هر گونه تغییر در مفاد قرارداد بیمه نامه کالای سپرده شده در انبار و مکاتبات بین انباردار و شرکت بیمه مربوطه که بر قرارداد یاد شده تاثیر دارد.

۶- سایر اطلاعات مورد درخواست بورس در چارچوب مقررات.

ماده ۱۰: مسئولیت نگهداری کالا بر عهده انباردار بوده و در صورت ورود هرگونه خسارت به کالاهای سپرده شده به هر علت، انباردار مسئول جبران خسارت وارده به زیان دیدگان می‌باشد.

تبصره: در صورتی که در اثر بروز هرگونه خسارت و نقصان (کمی و کیفی) در کالاهای انبار شده، بخشی از کالا سالم باقی بماند، کالای سالم باقیمانده به روش تسهیم به نسبت، به دارنده گواهی سپرده کالایی تحویل می‌گردد مگر اینکه انباردار و دارنده گواهی سپرده کالایی به نحو دیگری توافق نمایند. پس از تسهیم به نسبت، مقادیر تخصیص یافته به دارنده گواهی سپرده کالایی بر حسب واحد تحویل به پایین گرد می‌شود.

ماده ۱۱: انباردار موظف است هزینه های انبارداری (بابت نگهداری کالا) و هزینه کارشناسی و ارزیابی (مانند هزینه کارشناسی تأیید اصالت مقاطع فلزات گرانبها) را در چارچوب سقف مصوب بورس و با توافق بورس تعیین و قبل از دریافت کالا از طریق سامانه بورس اطلاع رسانی نماید. سایر هزینه های جانبی (خدمات انبارداری) با اعلام بورس تعیین می شود. [۲]

تبصره: در صورتی که کالا توسط انباردار استاندارد تشخیص داده نشود، هزینه های کارشناسی و ارزیابی مربوطه به سپرده گذار عودت داده نخواهد شد. [۳]

ماده ۱۲: انباردار موظف به رعایت استانداردهای انباردار مصوب بورس و انجام اقدامات ضروری و پیشگیرانه مورد نیاز، جهت اطمینان از حفظ کمیت و کیفیت محصول در دوره نگهداری می باشد.

ماده ۱۳: در صورت عدم ایفای هر یک از تعهدات انباردار مطابق با این دستورالعمل و سایر مقررات مربوط، بورس می تواند هر یک از اقدامات ذیل را انجام دهد:

- ا. اخطار کتبی.

ب. کاهش ظرفیت پذیرش کالا توسط انبار.

ج. تعلیق گواهی پذیرش حداکثر به مدت ۶ ماه.

تبصره: در صورت تعلیق گواهی پذیرش، انباردار نمی تواند در مدت تعلیق نسبت به دریافت کالای جدید اقدام نماید، لیکن گواهی سپرده کالایی انبار تعلیق شده همچنان از قابلیت معامله در بورس برخوردار خواهد بود.

ماده ۱۴: در صورت وقوع موارد زیر، گواهی پذیرش انبار لغو می شود:

ا. در صورت تداوم تعلیق گواهی پذیرش بیش از ۶ ماه و عدم رفع موجبات تعلیق.

ب. در صورت انحلال یا ورشکستگی انباردار.

ج. در صورت نقض تعهدات اساسی انباردار به تشخیص بورس.

تبصره ۱: در صورت لغو گواهی پذیرش یا عدم تمدید آن، گواهی سپرده کالایی صادر شده قابلیت معامله در بورس را نخواهد داشت. در این صورت، بورس موضوع را اطلاع رسانی نموده و مهلتی را برای مراجعه دارندگان گواهی سپرده کالایی به انبار ذیربط اعلام می نماید. در صورت لغو گواهی پذیرش، انباردار موظف به پرداخت خسارت به میزان سه درصد ارزش کالای سپرده شده در انبار به دارنده گواهی سپرده کالایی می باشد. چنانچه خسارتی بیش از میزان یادشده به دارنده گواهی سپرده کالایی وارد شده باشد، وی می تواند موضوع را از طریق مراجع ذیصلاح قانونی پیگیری نماید.

تبصره ۲: شرکت سپرده گذاری مرکزی در صورت وجود تضامین دارای قابلیت نقدشوندگی و امکان پرداخت خسارت از آن محل، نسبت به پرداخت خسارت سه درصدی موضوع تبصره ۱ پس از مطالبه دارندگان گواهی سپرده کالایی اقدام می نماید. ظرف ۲ ماه پس از گذشت مهلت مذکور در تبصره ۱، در صورت عدم طرح دعوی از سوی دارندگان گواهی سپرده کالایی، تضامین تودیع شده آزاد و به انباردار مربوطه مسترد می گردد.

بخش چهارم: پذیرش کالا در انبار

ماده ۱۵: پذیرش کالا در انبار، مستلزم تکمیل فرم درخواست ارزیابی و پذیرش کالا، انطباق با استانداردهای اعلامی توسط بورس و ارائه مدارک و مستندات زیر توسط سپرده‌گذار به انبار است:

۱- مدارک و اطلاعات قابل ارائه توسط اشخاص حقیقی:

ا. نام و نام خانوادگی، شماره شناسنامه، کد ملی، اقامتگاه و کد پستی.

ب. تصویر مدارک شناسایی.

ج. شماره حساب بانکی.

د. سایر اطلاعات در صورت لزوم به تشخیص بورس.

۲- مدارک و اطلاعات قابل ارائه توسط اشخاص حقوقی شامل:

ا. کد اقتصادی، شناسه ملی، آگهی روزنامه رسمی، آگهی تاسیس، اساسنامه، اقامتگاه و کد پستی.

ب. شماره حساب بانکی.

ج. سایر اطلاعات در صورت لزوم به تشخیص بورس.

ماده ۱۶: مستندات مربوط به اطلاعات فوق، باید توسط انباردار نگهداری شده و در صورت درخواست بورس، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی و سایر مراجع ذیصلاح، در اسرع وقت ارائه شود.

ماده ۱۷: انباردار موظف است نسبت به نمونه برداری، ارزیابی کیفی و توزین کالا مطابق با استانداردهای اعلامی توسط بورس اقدام نموده و مشخصات کالا را با کالای پذیرفته شده در بورس تطبیق دهد و در گواهی سپرده کالایی صادره درج نماید.

تبصره ۱: در صورت عدم پذیرش کالا، انباردار موظف است دلایل عدم پذیرش را به سپرده‌گذار اعلام نماید.

تبصره ۲: هماهنگی با انبارها جهت سپردن کالا به انبار بر عهده خود سپرده‌گذار می‌باشد.

ماده ۱۸: ملزومات ارزیابی کیفی شامل ایجاد آزمایشگاه در انبار یا به کارگیری کارشناس ارزیابی کیفی یا ارائه مستندات دال بر انعقاد قرارداد همکاری با یکی از آزمایشگاهها یا شرکت‌های بازرسی مورد تایید سازمان ملی استاندارد ایران است.

ماده ۱۹: مسئولیت صحت ارزیابی‌های انجام شده و مشخصات مندرج در گواهی سپرده کالایی به طور کامل برعهده انباردار است و در صورت وجود هرگونه مغایرت در مشخصات کمی و کیفی مندرج در گواهی سپرده کالایی با کالای تحویل شده، جبران خسارات وارده با انباردار می‌باشد.

ماده ۲۰: انباردار پس از نمونه‌برداری و توزین و انجام بررسی‌های موردنیاز جهت تعیین کیفیت و کمیت کالا، فرم گواهی ارزیابی کالا را تکمیل و پس از اخذ تایید سپرده‌گذار، آن را به وی ارائه می‌دهد.

بخش پنجم: صدور و اعتبار گواهی سپرده کالایی

فصل اول: صدور گواهی سپرده کالایی

ماده ۲۱: انباردار پس از ارزیابی کالا اقدام به ثبت اطلاعات زیر در سامانه نموده و قبض انبار را طبق فرمت شرکت

سپرده‌گذاری مرکزی صادر می‌نماید. اطلاعات مندرج در قبض انبار حداقل شامل موارد زیر است:

ا. شماره قبض انبار.

ب. نام و آدرس انبار.

ج. نام و نوع کالا.

د. کیفیت و وزن کالا بر اساس گواهی ارزیابی کیفی و کمی.

ه. تاریخ انقضاء کالا.

و. نام و آدرس سپرده‌گذار کالا.

ز. تاریخ صدور.

ح. محدود بودن مدت اعتبار قبض انبار تا زمان صدور گواهی سپرده کالایی.

در صورت تایید اطلاعات توسط سپرده‌گذار، نسخه چاپی قبض انبار توسط وی امضاء شده و تصویر آن در سامانه به عنوان

مستندات، جهت صدور گواهی سپرده کالایی ثبت می‌گردد. در هر صورت قبض انبار تحویل سپرده‌گذار نمی‌گردد.

ماده ۲۲: پیش از صدور گواهی سپرده کالایی، در صورتی که سپرده‌گذار برای نخستین بار اقدام به سپردن کالا به انبارهای

مورد تایید بورس می‌نماید، انباردار اطلاعات موردنیاز را جهت صدور کد معاملاتی به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی ارائه

می‌کند.

ماده ۲۳: پس از صدور قبض انبار مورد تایید سپرده‌گذار، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی به پشتوانه قبض انبار صادره، اقدام

به صدور گواهی سپرده کالایی می‌نماید. مندرجات گواهی سپرده کالایی شامل موارد ذیل است:

ا. شماره قبض انبار که گواهی سپرده کالایی بر اساس آن صادر شده است.

ب. شماره گواهی سپرده کالایی.

ج. نام و کد پذیرش انبار.

د. نام و نوع کالا.

ه. وزن کالا و خطای مجاز تحویل.

و. کیفیت کالا و خطای مجاز آن.

ز. تاریخ انقضای اعتبار گواهی سپرده کالایی جهت عرضه و معامله.

ح. نام دارنده گواهی سپرده کالایی.

ط. تاریخ صدور.

ی. امضاء و مهر انباردار.

ک. درج عبارتی مبنی بر اینکه "مندرجات دستورالعمل پذیرش انبار و صدور، معامله و تسویه گواهی سپرده کالایی به منزله توافق فی مابین خریدار و فروشنده گواهی سپرده کالایی است."
ل. سایر موارد به تشخیص بورس یا شرکت سپرده گذاری مرکزی.

ماده ۲۴: در صورت تایید مندرجات وارد شده در سامانه، سپرده گذار آن را تایید و امضاء می نماید. امضای سپرده گذار به معنای پذیرش قوانین و ضوابط بورس و انبار است. انبار، رسید چاپی گواهی سپرده کالایی صادره را به سپرده گذار ارائه می نماید. مسئولیت حقوقی صحت مندرجات گواهی سپرده کالایی بر عهده انباردار مربوطه است.

فصل دوم: دوره اعتبار گواهی سپرده کالایی

ماده ۲۵: پس از تاریخ انقضای اعتبار گواهی سپرده کالایی، گواهی مذکور قابلیت معامله در بورس را نخواهد داشت. بورس، آخرین روز معاملاتی را بر اساس تاریخ انقضای اعتبار گواهی سپرده کالایی تعیین و اطلاع رسانی می نماید.

بخش ششم: عرضه گواهی سپرده کالایی

ماده ۲۶: جهت عرضه گواهی سپرده کالایی در بورس، دارنده گواهی سپرده کالایی موظف است به یکی از کارگزاران مجاز بورس مراجعه و ضمن تکمیل فرم سفارش فروش، مدارک مربوط به گواهی سپرده کالایی را به وی ارائه نماید
ماده ۲۷: به منظور عرضه گواهی سپرده کالایی، بورس اطلاعات مربوط به نماد معاملاتی را به شرکت مدیریت فناوری بورس تهران و شرکت سپرده گذاری مرکزی ارائه می نماید.

ماده ۲۸: به منظور ممانعت از خروج کالا از انبار در فاصله زمانی میان ثبت سفارش فروش تا پایان جلسه معاملاتی، کارگزار اطلاعات مربوطه را به شرکت سپرده گذاری مرکزی اطلاع داده تا شرکت مزبور، مراتب را به انباردار منعکس نماید.

بخش هفتم: فرایند معامله گواهی سپرده کالایی

ماده ۲۹: انجام معاملات به روش حراج پیوسته به شرح زیر می باشد:

۱. پیش گشایش: مرحله ابتدایی معاملات است که در آن امکان ورود، تغییر یا حذف سفارش وجود دارد لیکن معاملاتی انجام نمی شود.

۲. مرحله گشایش: این مرحله بلافاصله پس از مرحله پیش گشایش است و در آن، سفارشهای موجود در سامانه معاملات براساس ساز و کار حراج تک قیمتی انجام می شود.

۳. مرحله پیوسته: این مرحله پس از انجام مرحله گشایش شروع و در آن به محض تطبیق قیمت سفارشهای وارد شده به سامانه معاملاتی، معامله انجام می شود.

۴. مرحله حراج تک قیمتی پایانی: این مرحله پس از خاتمه مرحله پیوسته شروع می شود. طی این مرحله امکان ورود، تغییر یا حذف سفارش توسط کارگزاران وجود دارد لیکن معاملاتی انجام نمی شود. در پایان این مرحله سفارشهای موجود در سامانه معاملات براساس ساز و کار حراج تک قیمتی اجرا می شود.

۵. مرحله معاملات پایانی: مرحله پایانی جلسه معاملاتی است که طی آن ورود سفارش و انجام معامله صرفاً با قیمت پایانی امکانپذیر است.

تبصره ۱: انجام مراحل یک و دو فوق الزامی است. انجام مراحل سه الی پنج پس از تصویب در هیات مدیره بورس و اطلاع رسانی آن حداقل سه روز کاری قبل از اعمال، امکان پذیر میباشد.

تبصره ۲: هیات مدیره بورس میتواند در روش حراج پیوسته، زمانی را خارج از جلسه معاملات، برای ورود سفارشها تعیین نماید.

تبصره ۳: طول مدت هر یک از مراحل فوق توسط هیات مدیره بورس تعیین و حداقل ۳ روز کاری قبل از اعمال اطلاع رسانی میگردد. تغییر طول مدت مراحل فوق حین جلسه معاملات مجاز نمیباشد.

تبصره ۴: در صورت وقوع شرایطی که قیمت مندرج در سفارشات ارسال شده در مرحله پیش گشایش به تشخیص بورس نامتعارف باشد، بورس مجاز است تا بهبود شرایط از اجرای مراحل بعدی معاملات ممانعت بعمل آورد.

ماده ۳۰: در پایان آخرین روز معاملاتی تعیین شده توسط بورس برای هر گواهی سپرده کالایی، نماد معاملاتی آن جهت انجام امور تحویل متوقف خواهد شد.

بخش هشتم: توثیق گواهی سپرده کالایی

فصل اول: فرایند توثیق و رفع توثیق گواهی سپرده کالایی

ماده ۳۱: گواهی سپرده کالایی می تواند به عنوان وثیقه جهت تامین مالی مورد استفاده قرار گیرد. در این صورت، فرآیند توثیق و اخذ تسهیلات به شرح زیر می باشد:

ا. وثیقه گذار جهت دریافت تسهیلات به وثیقه گیر طرف قرارداد با شرکت سپرده گذاری مرکزی مراجعه و مدارک مورد نیاز جهت احراز هویت را به وثیقه گیر ارائه نموده و فرم های درخواست تسهیلات، درخواست توثیق گواهی سپرده کالایی و وکالت نامه را طبق فرمت شرکت سپرده گذاری مرکزی تایید و امضاء می نماید.

ب. وثیقه گیر در صورت موافقت با اعطای تسهیلات، ضمن اعطای اذن مکتوب خویش مبنی بر امکان فروش گواهی سپرده کالایی توسط وثیقه گذار، فرم درخواست توثیق گواهی سپرده کالایی را تایید و امضا نموده و به شرکت سپرده گذاری مرکزی ارائه می نماید.

ج. در صورت تایید درخواست توثیق گواهی سپرده کالایی توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی، کارمزد توثیق توسط وثیقه گیر از میزان تسهیلات پرداختی به وثیقه گذار کسر و به حساب شرکت سپرده گذاری مرکزی واریز می گردد. در صورت عدم تایید درخواست توثیق، مراتب به وثیقه گیر اطلاع داده می شود.

د. پس از تایید درخواست توثیق، شرکت سپرده گذاری مرکزی مراتب را به منظور اجرای مفاد این بخش از دستورالعمل در سامانه منعکس می نماید.

تبصره ۱: پس از توثیق گواهی سپرده کالایی، خروج کالا از انبار منوط به صدور مجوز توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی می باشد.

تبصره ۲: در صورتی که پس از توثیق گواهی سپرده کالایی توسط شرکت سپرده‌گذاری مرکزی، وثیقه گیر ظرف مدت ۵ روز کاری، اقدام به پرداخت تسهیلات و کارمزد توثیق ننماید، گواهی سپرده کالایی از حالت توثیق خارج می‌گردد.

ماده ۳۲: وثیقه‌گیر می‌تواند با ارائه درخواست مکتوب به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی از آخرین وضعیت گواهی‌های سپرده کالایی وثیقه شده به نفع وی اطلاع حاصل نماید.

ماده ۳۳: مسئولیت تقویم و پایش ارزش گواهی سپرده کالایی به منظور ارائه تسهیلات، بر عهده وثیقه‌گیر است.

فصل دوم: معامله گواهی سپرده کالایی توثیق شده و پرداخت مطالبات وثیقه‌گیر

ماده ۳۴: در صورت عرضه گواهی سپرده کالایی توثیق شده توسط وثیقه‌گذار، چنانچه عرضه گواهی مزبور منجر به انجام معامله گردد، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی پس از کسر مطالبات وثیقه‌گیر و سایر کسورات متعلقه، مابقی وجه معامله را از طریق کارگزار مربوطه به وثیقه‌گذار پرداخت می‌نماید.

ماده ۳۵: در صورت عدم تسویه مطالبات وثیقه‌گیر در سررسید یا سررسیدهای مقرر، وثیقه‌گیر با اعمال وکالت‌نامه موضوع بند الف ماده ۳۱ این دستورالعمل و یا ارائه حکم دادگاه، مطابق قوانین و مقررات حاکم بر بازار سرمایه می‌تواند اقدام به معامله گواهی سپرده کالایی وثیقه شده یا خروج کالا از انبار در صورت عدم امکان معامله گواهی سپرده کالایی در بورس نماید.

بخش نهم: فرایند تسویه و پایاپای گواهی سپرده کالایی

فصل اول: فرایند تسویه و پایاپای

ماده ۳۶: شرکت سپرده‌گذاری مرکزی، عملیات پایاپای گواهی سپرده کالایی و تسویه وجوه ناشی از معاملات و انتقال مالکیت گواهی سپرده کالایی را بر عهده دارد.

ماده ۳۷: روز تسویه برای معاملات گواهی سپرده کالایی دو روز کاری پس از انجام معامله ((T+2 خواهد بود. مهلت زمانی تسویه بر اساس مصوبه هیئت مدیره شرکت سپرده‌گذاری مرکزی قابل تغییر می‌باشد.

تبصره: کاهش مدت تسویه معاملات گواهی سپرده کالایی تا یک روز کاری پس از انجام معامله با درخواست بورس و تأیید شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه امکان پذیر می‌باشد. [۴]

ماده ۳۸: مسئولیت تسویه بهای گواهی سپرده کالایی خریداری شده در روز تسویه با کارگزار خریدار خواهد بود.

ماده ۳۹: در پایان هر روز، بورس پیام الکترونیکی انجام یا عدم انجام معامله را که حاوی اطلاعات مربوط به معاملات انجام شده آن روز می‌باشد، از طریق سامانه معاملاتی به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی ارسال می‌نماید. فایبل مذکور حداقل باید شامل موارد زیر در هر معامله باشد:

ا. تاریخ و زمان انجام معامله.

ب. نماد معاملاتی.

ج. کد معاملاتی فروشنده و خریدار گواهی سپرده کالایی.

د. کد کارگزار فروشنده و خریدار.

ه. تعداد گواهی سپرده کالایی.

و. قیمت گواهی سپرده کالایی.

ز. ارزش کلی معامله.

ح. شماره مرجع معامله.

ماده ۴۰: انتقال مالکیت گواهی سپرده کالایی در روز انجام معامله و با توجه به اطلاعات روزانه دریافتی مطابق ماده ۳۹ این دستورالعمل، در کد معاملاتی فروشنده و خریدار به صورت مکانیزه ثبت می‌شود و برای انتقال مالکیت گواهی سپرده کالایی نیازی به تایید مجدد فروشنده یا خریدار نخواهد بود.

ماده ۴۱: گواهی سپرده کالایی بر اساس اطلاعات دریافتی، از کد معاملاتی فروشنده به کد معاملاتی خریدار منتقل می‌شود و مسئولیت صحت اطلاعات دریافتی بر عهده ارسال کننده آن می‌باشد.

ماده ۴۲: به منظور تسویه کامل وجوه، هر کارگزار موظف است حساب یا حساب‌های بانکی تسویه را طبق شرایطی که شرکت سپرده‌گذاری مرکزی مشخص می‌کند افتتاح نماید.

تبصره: شرکت سپرده‌گذاری مرکزی حق نظارت، دریافت گزارش نقل و انتقالات و به عنوان وکیل کارگزار، حق برداشت از حساب یاد شده را به منظور انجام عملیات پایاپای وجوه ناشی از معاملات خواهد داشت.

ماده ۴۳: شرکت سپرده‌گذاری مرکزی تا پایان هر روز معاملاتی، خالص مبلغی را که باید به هر کارگزار پرداخت یا از او دریافت کند، برای روز تسویه محاسبه و به صورت اطلاعیه از طریق سامانه، برای کارگزار مربوطه ارسال می‌نماید. این مبلغ با کسر ارزش کل خرید گواهی سپرده کالایی توسط کارگزار از ارزش کل فروش گواهی سپرده کالایی توسط وی، محاسبه می‌شود. در محاسبه ارزش خالص معامله، کسورات متعلقه مد نظر قرار می‌گیرد.

ماده ۴۴: در پایان روز معاملاتی، دو اطلاعیه به صورت مکانیزه برای کارگزاران ارسال می‌شود:

۱- اطلاعیه در خصوص پایاپای روزانه کارگزار که باید شامل موارد زیر باشد؛

ا. روز انجام معامله.

ب. نام و کد کارگزار.

ج. شماره اطلاعیه.

د. اقلام بدهکار و بستانکار کارگزار.

ه. تاریخ تسویه.

۲- اطلاعیه در خصوص تک تک معاملات به صورت جداگانه که باید شامل موارد زیر باشد؛

ا. تاریخ و ساعت انجام معامله.

ب. نام و کد مشتری کارگزار.

ج. شماره مرجع معامله.

د. ارقام بدهکار و بستانکار مشتری کارگزار.

ه. تاریخ تسویه.

ماده ۴۵: در خصوص معاملات گواهی سپرده کالایی، کارگزار بدهکار موظف است مبلغ اعلام شده وفق ماده ۴۳ این دستورالعمل را حداکثر تا ساعت ۱۲ دومین روز کاری پس از انجام معامله (T+2) به حساب تسویه نزد شرکت سپرده‌گذاری مرکزی واریز نماید.

ماده ۴۶: در روز تسویه، وجوه از حساب تسویه شرکت سپرده‌گذاری مرکزی برداشت و به حساب بانکی مخصوص کارگزاران بستانکار واریز می‌گردد. مبالغ واریزی به حساب هر کارگزار بستانکار برابر با خالص مبلغ وفق ماده ۴۳ این دستورالعمل خواهد بود.

ماده ۴۷: چنانچه کارگزار در خصوص اطلاعیه‌ای که طبق ماده ۴۴ این دستورالعمل دریافت می‌نماید، اعتراض موجه و قابل قبولی دارد، موظف است حداکثر تا ساعت ۱۵ فردای روز ارسال اطلاعیه، اعتراض خود را به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اعلام نماید. مگر این که کارگزار، اطلاعیه دیگری با عنوان اصلاح اطلاعیه اول دریافت کند.

ماده ۴۸: در صورت عدم رعایت شرایط مربوط به تسویه و پایاپای و نقض تعهدات کارگزار، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی ضمن اطلاع به سازمان، اقدامات زیر را حسب مورد انجام می‌دهد:

ا. انتقال مبالغ موضوع ماده ۴۳ این دستورالعمل از منابع در اختیار صندوق تضمین تسویه به حساب تسویه شرکت سپرده‌گذاری مرکزی.

ب. برداشت وثایق کارگزار به نفع صندوق تضمین تسویه یا شرکت سپرده‌گذاری مرکزی.

ج. پیگیری وصول مطالبات و خسارات وارده به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی از کارگزار مطابق ماده ۳۶ قانون بازار اوراق بهادار.

د. قطع بخشی از خدمات قابل ارائه به کارگزار عضو براساس مقررات مربوطه.

ه. اطلاع به بورس جهت جلوگیری از انجام معاملات کارگزار.

فصل دوم: تسویه هزینه‌های انبارداری

ماده ۴۹: هزینه انبارداری تا پایان روز انجام معامله در بورس بر عهده فروشنده و از روز بعد از آن تا زمان دریافت کالا از انبار بر عهده خریدار خواهد بود. [۵]

ماده ۵۰: هزینه‌های انبارداری توسط شرکت سپرده‌گذاری مرکزی از وجه معامله کسر و به حساب انباردار و مابقی وجه معامله، پس از اعمال کسورات متعلقه، به حساب کارگزار فروشنده واریز می‌گردد.

بخش دهم: تحویل کالا

ماده ۵۱: دارنده گواهی سپرده کالایی باید پیش از انقضای اعتبار گواهی سپرده کالایی جهت تحویل کالا، به انبار مربوطه مراجعه نماید. در صورت عدم خروج کالا از انبار تا پایان ساعت کاری انبار در روز انقضای اعتبار گواهی سپرده کالایی، گواهی مزبور قابلیت معامله در بورس را نخواهد داشت و بورس مهلتی را برای مراجعه دارندگان گواهی سپرده کالایی یا کارگزار وی (به نمایندگی) به انبار مربوطه جهت تحویل کالا با پرداخت هزینه های انبارداری اعلام می نماید. در صورت عدم مراجعه دارنده گواهی سپرده کالایی یا کارگزار وی (به نمایندگی) پس از مهلت مذکور، انباردار خروج نهایی کالا را ثبت نموده و متعاقباً تضامین تودیع شده توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی آزاد و به انباردار مسترد می گردد. تبصره: هرگونه نگهداری کالا پس از اتمام مهلت مذکور از شمول قوانین و مقررات بازار سرمایه خارج و تابع سایر قوانین و مقررات می باشد.

ماده ۵۲: هرگونه خروج کالا از انبار، مستلزم اخذ تأییدیه قبلی شرکت سپرده گذاری مرکزی می باشد.

ماده ۵۳: انباردار موظف است در زمان مراجعه دارنده گواهی سپرده کالایی جهت تحویل کالا، جدول زمان بندی انجام امور بارگیری را به وی و بورس اطلاع رسانی نماید.

ماده ۵۴: انباردار پس از اخذ درخواست تحویل و احراز هویت دارنده گواهی سپرده کالایی و اطمینان از مالکیت وی بر گواهی سپرده کالایی و وصول هرگونه هزینه انبارداری، حسب مورد از زمان سپردن کالا به انبار یا روز معامله تا موعد تحویل، اقدام به تحویل کالا به وی می نماید.

ماده ۵۵: مسئولیت هرگونه مغایرت در کمیت و کیفیت کالای دریافتی با مندرجات گواهی سپرده کالایی متوجه انباردار مربوطه می باشد.

ماده ۵۶: مسئولیت بارگیری و حمل کالا از انبار بر عهده دارنده گواهی سپرده کالایی می باشد.

بخش یازدهم: حل اختلاف

ماده ۵۷: کلیه اختلافات میان اشخاص مرتبط با این دستورالعمل، وفق ماده ۳۶ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران (مصوب آذرماه ۱۳۸۴) در صورت عدم حل و فصل در کمیته سازش کانون کارگزاران، در هیات داورى سازمان رسیدگی خواهد شد.

بخش دوازدهم: سایر ضوابط و شرایط

ماده ۵۸: انباردار موظف است در صورت نیاز به انبارگردانی، حداکثر ۵ روز کاری قبل، مراتب را از طریق سامانه به بورس و عموم اطلاع رسانی نماید؛ در غیر این صورت انباردار موظف به جبران کلیه خسارات احتمالی وارده خواهد بود.

ماده ۵۹: بورس موظف به اطلاع رسانی نام و مشخصات انبار و انباردار، آدرس، ظرفیت انبار، هزینه های انبار، ساعت فعالیت انبار، زمان انبارگردانی و سایر موارد پس از تأیید سازمان، حداکثر یک روز پس از صدور گواهی پذیرش در فهرست انبارهای پذیرفته شده می باشد.

ماده ۶۰: اطلاع رسانی در خصوص ظرفیت خالی انبارها و کالاهای قابل پذیرش، از طریق بورس انجام می گیرد.

ماده ۶۱: موارد پیش‌بینی نشده در این دستورالعمل، مشمول سایر قوانین و مقررات حاکم بر معاملات در بازار سرمایه است.

[۱] - الحاقیه مصوب ۱۳۹۵/۰۳/۰۴ هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار

[۲] - اصلاحیه مصوب ۱۳۹۵/۰۳/۰۴ هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار

[۳] - الحاقیه مصوب ۱۳۹۵/۰۳/۰۴ هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار

[۴] - الحاقیه مصوب ۱۳۹۵/۰۳/۰۴ هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار

[۵] - اصلاحیه مصوب ۱۳۹۵/۰۳/۰۴ هیئت مدیره

[۶] - اصلاحیه مصوب ۱۳۹۷/۱۲/۲۸ هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار